

Innhold

Forord	5
Kapittel 1	
Styring og ledelse i grunnopplæringen – spenninger og dynamikker	13
<i>Ruth Jensen, Berit Karseth og Eli Ottesen</i>	
Bokas kapitler	16
Referanser	20
Kapittel 2	
Nasjonal styring og lokal praksis – skoleledere og lærere som endringsagenter	21
<i>Tine S. Prøitz, Ellen Rye og Petter Aasen</i>	
Innledning	21
Forståelsesrammer for styring, endring og utvikling	22
Mikro- og makroforståelser av forholdet mellom nivåer i utdanningssystemet	24
Metode	25
Politikkutforming etter Kunnskapsløftet	25
Styringsdokumentenes betydning for skoleleders hverdagsliv	27
Skoleleders forhold til kommunen som skoleeier	30
Tilbakeblikk på Kunnskapsløftets intensjoner med styring	32
Kompetente skoleledere og lærere som endringsagenter	34
Referanser	37
Kapittel 3	
Rettslig styring og rettsliggjøring av grunnopplæringen – konsekvenser for skoleledere som juridiske aktører	39
<i>Jeffrey B. Hall</i>	
Innledning	39
Rettsliggjøring som teoretisk begrep	41

Rettsliggjøring som samfunnsfenomen	44
Rettsliggjøring og rettslig styring av skolen i et internasjonalt perspektiv	45
Rettsliggjøring og styring i USA og Sverige	45
Rettsliggjøring og styring i norsk kontekst	46
Rettsliggjøring og konsekvenser for skoleledere som juridiske aktører	48
Sikring av individuelle friheter og rettigheter eller begrensninger i rettslig styring på lokalt nivå?	51
Referanser	53

Kapittel 4

Elevresultater og ledelsesstrategier i (sam)spill - skolelederes praksis

for å følge opp resultater i skolen	56
<i>Guri Skedsmo og Ann Elisabeth Gunnulfsen</i>	
Innledning	57
Sentrale trekk ved den nasjonale og lokale styringen av skolen	58
Tidligere forskning på skolelederes bruk av resultater fra nasjonale, standardiserte prøver	59
Teoretiske perspektiver	60
Metodisk tilnærming	61
Variasjon i skolelederes praksis og strategier	62
Etablering av nye arenaer og rutiner	63
Benchmarking og «utstilling» av skolen	63
Å skape og å kommunisere forventninger til lærerne	64
Symbolsk tilpasning	64
Avledning og avvising	65
Strategier i samspill og betydningen av å agere strategisk	67
Avslutning	69
Referanser	70

Kapittel 5

Læreplanen som kunnskaps- og kulturbærer i dagens utdannings- og

samfunnskontekst	73
<i>Berit Karseth</i>	
Innledning	73
Analyse av læreplanreformer	75
Læreplanen som kultur- og kunnskapsbærer	76
Kunnskapsløftet - vektlegging av kompetansemål og læringsresultater	78
Stortingsmeldingen <i>Fag - Fordypning - Forståelse</i> - en fornyelse av skolefagene? ..	80

Oppfølging av stortingsmeldingen – kjerneelementer og retningslinjer for utforming av læreplaner for fag	81
Den norske læreplanstrukturen sett i lys av dagens finske læreplan	84
Hvordan rammer den norske læreplanlogikken inn profesjonens videre arbeid med læreplanen?	85
Avslutning	87
Referanser	88

Kapittel 6

Læreplanen og det brede samfunnsmandatet	91
<i>Kirsten Sivesind</i>	
Innledning	91
Å studere læreplaner	92
Ny overordnet del – ordenes bruk og betydninger	96
Eleven	96
Læreren	98
Innhold	99
Skolemiljøet og samfunnet rundt	101
Læreplanen som retorisk verktøy	103
Skolens brede samfunnsmandat – diskursen og oppdraget	104
Referanser	109

Kapittel 7

Utviklingsarbeid i skolen – et kritisk blikk på en positiv diskurs	111
<i>Sølvi Mausestagen og Kristin Helstad</i>	
Innledning	111
To fortellinger om utviklingsarbeid i norsk skole	112
Utviklingsarbeid og lærersamarbeid	114
Positiv diskursanalyse	115
Hva kjennetegner den positive diskursen?	117
Utviklingsarbeid som løsning på utfordringer i skolen	117
Utviklingsarbeid som (nødvendige) ovenfra-initierte tiltak	119
Utviklingsarbeid som profesjonsutvikling	121
Et kritisk blikk på en positiv diskurs	123
Avslutning	125
Referanser	126

Kapittel 8

Barns rettigheter - fra «stykkevis og delt» til fundamentet for skolens

virksomhet	129
<i>Kirsten Sandberg</i>	
Innledning	129
Barns rettigheter og barnets beste	130
Ivaretagelse av barns individuelle behov	131
Målet med opplæringen	131
Målet med opplæringen for barn med særlige behov	134
Avgjørelser om spesialundervisning, barnets beste og barnets medvirkning	135
Ivaretagelse av individuelle behov - oppsummering	138
Mobbing	139
Forebygging	139
Barns medvirkning i skolens arbeid mot mobbing	140
Avslutning	142
Referanser	143

Kapittel 9

Handlingsrom og ledelse for sosial rettferdighet i kommunal

voksenopplæring	145
<i>Gunn Vedøy og Svein Ingve Nødland</i>	
Innledning	146
Kvalifisering av flyktninger	148
Ledelse for sosial rettferdighet	149
Forsøket ved Mime LS	151
Utvikling av dyp og likeverdig endring	152
Dekonstruksjon og rekonstruksjon av kunnskapsrammer	152
Behov for å gjøre noe med ulik fordeling av makt	153
Vektlegging av både private og offentlige, individuelle og kollektive goder	154
Fokus på frigjøring, demokrati, likeverd og rettferdighet	155
Vektlegging av samhörighet, gjensidig avhengighet og globalt ansvar	155
Balanse mellom kritikk og løfter	157
Utvising av moralsk mot	157
Hvilket handlingsrom er benyttet for ledelse for sosial rettferdighet?	158
Avslutning	161
Referanser	161

Kapittel 10

Skoleledelse og kunnskapsarbeid 163
Eli Ottesen
 Innledning 163
 Kunnskap(ing) i ledelse 165
 Kunnskapsarbeid 168
 Kunnskapsarbeid – fra kunnskap til kunnskaping 170
 Utfordringer i forskning om kunnskapsarbeid 173
 Avslutning 176
 Referanser 176

Kapittel 11

Bruken av pedagogiske verktøy i skolelederutdanning – eksempler fra to utdanningskontekster 179
Ruth Jensen
 Innledning 179
 Kontekstbeskrivelser 181
 Hva vi vet om pedagogiske verktøy i skolelederutdanningen 181
 Hvordan CHAT danner utgangspunkt for analyser 183
 Presentasjon av casene og studiens metodiske tilnærming 184
 Presentasjon av funn og analyser 185
 Internasjonal versus nasjonal innramming av problemområder? 185
 Slides versus pensum som verktøy i summeoppgaver eller langvaroppgaver? 185
 Oppgaven versus forelesningen som strukturerende verktøy? 188
 Diskusjon 189
 Avslutning 191
 Referanser 192

Kapittel 12

Studying principals, revealing principles: The contribution of Jorunn Møller’s research to researching professional practices 195
Helen M Gunter
 Introduction 195
 Research contribution 197
 Professional contribution 199
 Conceptual contribution 202
 Principled principals 206
 References 208

Kapittel 13

Styring og ledelse i grunnsopplæringen - spenninger og dynamikker 211

Eli Ottesen, Berit Karseth og Ruth Jensen

Konteksten for styring og ledelse i skolen - et landskap i endring 212

Bevegelser i et landskap i endring: Stier, veier og avenyer - og blindveier? 213

Skolelederen - kjentmann og stifinner? 216

Etterord 218

Referanser 219

Forfatteromtaler 221